

ВИДЕЋЕМО ДА ЛИ ЋЕ ПРЕЖИВЕТИ

Плеће је живело једноставним животом. Крајем сваке године врховни врач разбацао би каури шкољке да из њиховог распореда ишчита усмерење за надалазећу годину.

– Не мојте давати на зајам ни новац, ни ствари. Ситицаћеће двају више ако своје услуге не најлађујете одмах. Дајте на одложено, бојови кажу да треба да савладамо великодушности.

– Не чујајте из корена, једино тако ћемо заштити и усрех и најредак. Берите плодове, не чујајте ништа.

– Ове године нећемо јести ишце. Из ишовања према слободи душе. Бојови су дарежљивији него икад!

Плеће је слушало. Разумели су се с боговима као с најбољим пријатељима и живели су у миру сами са собом.

∞

Иреканми се враћа са извора. Водене виле размрсиле су јој косу, опрале су јој лице, руке и табане, ишчистиле су немир, одагнале умор и благословиле је добром срећом. Деца су јој будна, спрема им доручак. Дечак има шест година и рођен је на дан кад из хаоса настаје ред, па га плеће сматра сином стрпљења. Девојчица има три, рођена је на дан понирања у себе, па је сматрају ћерком јасноће. Иреканми је сама с њима, муж јој је склопио пакт с краљем зеленог света и наредних дана учиће његове тајне у светој шуми. Кад се врати, отвориће мали дућан у коме ће продавати лековите траве. Иреканми је задовољна, њеним именом плеће призива добре ствари у живот заједнице.

Док деца чепркају по земљи као мале птице, она мрви зрневље, од тог праха прави земичке и пече их на вулканском камену. Одједном је уморна, па гура стопала у земљу, пушта замишљено корење и покушава да се напоји снагом груде. Земља јој се осмехне, а Иреканми намигне на пупак. Довикне деци да се не удаљавају и прилегне на траву. Сан је савлада истог трена. У сну види како јој бујају груди, тешке су и преосетљиве, а кад се из главе спусти у материцу, тамо угледа дете величине зрна пиринча.

– Истина је – рекла је себи чим је отворила очи. – Нисам крварила овој месеца.

Придигла се, спустила је дланове на трбух и загледала се у своју децу.

– Ово је друкчије – говори себи – иосве друкчије. Зле слутње су јој помрачиле лице, а мајушно семе у утроби учини јој се тешким као стена која ће је прерастати и сатрти. Срце јој се попело у грло.

Сутрадан је оставила децу код сестре и запутила се старој Абидеми која је живела сама, на граници између племенске и ничије земље. Абидеми је била стара колико и

најмлађи храст у светој шуми, познавала је многе тајне, употребљавала их је обазриво и само међу женама, тврдећи да је рођена без оца.

– Молим *џе*, Абидеми, осећам да неш*џо* није како *џреба*. Помози ми да ово *деџе* оде у све*џ* *џредака* *џре* не*џо* ш*џо* му се из*џради* *џело* – рекла јој је.

– Мораш има*џи* јак разло*џ* да *џо* *џражиш* – каже јој старица. – Осве*џа* *духова* је жес*џока*, ако *џи* *џомо*џ*нем* да *џо* урадиш, обе смо у њиховој немилос*џи*.

– Бићу у већој невољи ако *џо* не урадим.

– Заи*џо* *џо* кажеш?

– Сан ми је рекао да ће ово *деџе* уби*џи* и себе и мене. Морам се сачува*џи*, Абидеми, још их је двоје којима сам *џоџребна*.

Абидеми јој д*џ* три горка листа.

– Жваћи *џолоако* и *џоба*џи*ћеш*. После умилос*џиви* *духове* како знаш, *џражи* *о*џрош*џ*јај**, *џонуди* најбоље *дарове*, *џр*џ*јај* се коровом да *џе* ниш*џа* не може униш*џи*и*џи*, *џобрини* се за *џо* *џро*џ*нано* *деџе* како умеш. Мајка си му, родила – не родила.

– Знам, хвала *џи*. Како да *џи* *џла*џ*им*?

– До краја *џодине* даћеш ми *џри* козе.

До вечери кад јој се муж вратио кући, Иреканми је прокрварила. Мала туга помешала се са великим олакшањем.

∞

Дућан њеног мужа напредовао је добро, соковима биљака умео је да исцели све осим зубобоље. Син им сада има девет, а ћеркица шест година. Иреканми их шаље на извор по воду. То је година кад се не ваља верати по дрвећу, јер су духови стабла немирни, заводе и отимају људе. Врач саветује Иреканми да наредих месеци избегава свој одраз, било у води било у стаклу.

– И немој *јес*џи** кукуруз – додао је – да не би из*јела* *џлоднос*џ** и *рогнос*џ** *уну*џ*ар* себе.

Од почетка године није појела ни зрно, а тог дана несавладиво јој се једе кукурузна каша. Кожа јој је златна, коса бујна, а трбух заобљен ко најслађа диња. Слути да у њој поново клија живот и никоме не говори ништа. Врховима прстију нежно обухвати главу као да намешта невидљиву круну. Зањише куковима и заплеше грлећи саму себе.

Плод је величине зрна грашка, прераста у велику боровницу, потом у пасуљ, па у повеће зрно грожд*џа*, онда у кестен, из кестена у смокву, па у кајсију. Кад достигне величину лимете, његов раст постаје видљив споља. Да је Иреканми носећа, прва је приметила њена сестра.

– По *џрећи* *џу*џ** *џе*џ*ка* – поскочила је – *видим* да је још *једно* на *џу*џ**!

Иреканми је развукла лице у осмех, а осмех јој се заледио у грч. Пред очима јој се смрачи, а под ногама јој пукне провалија која је усиса у себе. Изгубила је свест, али се повратила брзо.

– Добро сам, није ниш*џа* – рекла је жустро. Од тад је губила свест кад год би неко из племена приметио да је трудна, па су се сви усагласили да је о долазећем детету не запиткују, да се праве да није ту и не милују је по трбуху.

Кад је дете било спремно да изађе, послала је по Абидеми и отишла под крошњу крушке. – *Лакоћа с којом ти дајеш њлогове нека сад буде моја* – замолила је крушку, па је чучнула уз њено стабло. Кад је Абидеми стигла, дете се већ испилило, али још није заплакало. Абидеми га прихвати, па прекине пупчану врпцу која му се обмотала око врата. Обгрли му табане, па га одигне високо и натера да удахне и заплаче. – *Дечак* – рече и Иреканми га привије на груди. – *Нека је њродоран, снажан и дуговечан!* Абидеми покопа пупчану врпцу, пажљиво узме постељницу, па се подметне под Иреканми да јој пружи ослонац. Одмах су послале по врховног врача.

Врач гледа у постељницу као у мапу дететовог живота и дуго ћути.

– *Ово геће се враћило да ти се освети* – рече најзад, а две жене се погледаше. Абидеми гледа попреко, као да без речи злурадо понавља: – *Јесам ти рекла!* Иреканми клоне, трепавице јој се замилују са стопалима.

– *Једном си ја одбила из ушробе, сад је ти да те искушава, да сивара ња тињу, смишља њакоси и казне, како за тебе, њако за све који ја заволе. За мајку нема њоре бола него да изуби геће. Ово геће даће све од себе да ја изубиш, Иреканми. Мораш би ти јака, истрајна и мудра. Вигећемо да ли ће њреживећи.*

– *Добро је знаћи ко нам је њо дошао* – мисли Иреканми док доји дете. По врачевом савету, сина је назвала Косоко. Косоко дословно значи *без мошике*. Кад год га ослови, племе га подсећа да је он тај који нема алатку за ископавање гроба. Тако га наговарају да остане у животу.

Косоко је напредан дечак. Расте брзо, ни од чега не зазире, проницљив је, радознано и надасве својеглав. Проходао је брзо и није проговорио дуго, иако се чинило да разуме говор око себе. Откако је проговорио, највише прича сам са собом и са само себи видљивим бићима. Од друге деце се склања, измишља сопствене игре и често се љути без јасног разлога. Иреканми не зове *мама*, него Канми. Кад му она покаже врата, он крене кроз зид. Кад му нешто забрани, он падне у врућуцу. Пада и повређује се са злурадним осмехом на лицу, као да ужива у болу и презире сваки ужитак. Спава отворених очију и спава немирно, испада из кревета, па се диже да хода у сну.

– *Ово геће има сивраси њрема невољама* – јада се Иреканми. – *Поседује неку необичну снају, као да има надљудска чула, али не уме њиме да влада, ња само срља унаоколо као зајоседнућ. Бојим се да за њеја нема будућносци.*

Стари врач саветује Иреканми и њеном мужу да саде јуку и каланхоју где год могу и да за сваку биљку која угине посаде по три нове. Још им каже да у жбуње односе банане и сластице, јер ће тако подмитити шумска бића која узбуњују дух њиховог сина. Даје им препарираног пацова за амајлију, да заустави ноћна лутања и умири дечакове снове. – *Вигећемо да ли ће њреживећи* – понавља.

Кад је Косоко пунио тринаест година, Иреканми је приредила малу гозбу. Племе је славило, али Косоко није хтео да изађе из кревета. – *Ово је мој дан и биће њо моме!* – каже пркосно. – *Нико од вас нема разлоја за славље, њошћујеће њује обичаје, радујеће се без разлоја и њрујеће сивомаке слајкоћом!* Не желим нишћа осим да ме осивавиће

на миру! Иреканми га је тад први пут ударила преко уста и без речи се вратила гости-ма. Кад се прослава завршила, Косоко је нестао. Данима су га дозивали, тражили и вршили обреде да га заштите и наведу да им се врати. Све је било узалуд. Иреканми се давила у кривици, чупала је косу и штипала утробу из које је изашао. – *Одвела су ја шумска бића!* – понављала је као у трансу и губила вољу за животом. – *Не може се њро-џив сугбине* – тешили су је. – *Имаш још двоје, окрени се њима!* Кад је женила најстари-јег сина, Иреканми је туговала што на Косоковој свадби никад неће заиграти. Кад је држала прво унуче, плакала је за својом бебом која никад неће одрасти.

∞

Седам година касније у племе ушета једнооки младић. Под руком носи књигу. Нико у племену никада није видео књигу, нити знају зашто младић отвара ту лиснату кути-ју кад говори. – *Доћи ће многи налик мени* – говори им. – *Презираће живоџи, славиће џаџињу, кажњаваће соџсџивене мајке и све шџо је женско. Један ће биџи особиџо силан, џроџнаће боџове са земље, а њеџове муке славиће се дуже од две хиљаде џодина. Људи ће живеџи мрџиви, џроклињаће видљив свеџи, ужасаваће се џелесносџи и смрџи, мучиће сами себе и бежаће у илузију. Оџусџошиће свеџе шуме, зелену крв џаковаће у беле џра-нуле, јешће искварену храну. Нико више неће вероваџи у духове, сви ће се клањаџи ма-шинама. Таџиџина ће сврџнуџи мудросџи, оџсенари врачеве.*

Племе је згрожено оним што чује, сви се хватају за амаџије и бучно негодују како би отерали зло. Једино Иреканми длановима притиска срце, чини јој се, искочиће од радости. – *Само Косоко може џако да џовори!* – узвикнула је и истрчала пред сина. Он спусти чело пред њена стопала и први пут назове је мајком. Иреканми га грли, плаче и милује по изгубљеном оку.

– *Шумска бића узела су ми око, али ми заузвраџи дају да видим кроз време* – шапне јој да је умири.

– *Дошао си да нас уџозориш да се ближи крај свеџа?*

– *Не, не брини. Ти нови људи унишџиће сами себе, џа ће се џлеме џоново родиџи.*